

This work is licenced under a Creative Commons Attribution 4.0 International License
Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod licencom Creative Commons Imenovanje 4.0. međunarodna

IN MEMORIAM

Primljen: 17. 10. 2023.

Prihvaćen: 8. 11. 2023.

Enseigner les langues, c'est vivre!

Prof. dr. sc. Yvonne Vrhovac (1940. – 2023.)

Profesorica Yvonne Vrhovac napustila nas je 21. lipnja 2023. Otišla je iznenađeno, a vijest o tome duboko je potresla sve članove Odsjeka za romanistiku. Još nedavno susretali smo se s njom na Fakultetu u posebnim prigodama ili proslavama. Uvijek je voljela doći i susresti kolege, razgovarati o novim projektima, aktivnostima i postignućima. Do prije nekoliko godina izvodila je nastavu na studiju francuskoga jezika i mentorirala diplomske radove, a donedavno sudjelovala je u znanstvenim i stručnim projektima iz područja stranih jezika. Neumorna duha, uvijek vedra i nasmijana, željna novih znanja i novih susreta, živjela je za jezike, nastavu, studente i znanost. Stranim jezicima i francuskomu jeziku posvetila je cijeli svoj život.

Maturirala je na Klasičnoj gimnaziji 1958. godine, iste godine upisala je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu francuski jezik kao prvi glavni (A) predmet i engleski kao drugi glavni (B) predmet. Diplomirala je ujesen 1963. godine i iste se godine zaposlila kao nastavnik francuskoga i engleskoga jezika u Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu.

Kao mlada nastavnica već 1966. i 1972. boravi na jednomjesečnim seminarima za nastavnike francuskoga jezika u Sèvresu, te 1975. u Alliance Française u Parizu. Ujesen 1975. godine upisala je studij III. stupnja, smjer Lingvistika na Filozofskome fakultetu. Završni ispit položila je ujesen 1977. godine, a magistarski rad pod naslovom *Gramatički opis u gramatikama i priručnicima francuskoga jezika objavljenim u Hrvatskoj do 1940.* obranila je 1980. godine. Doktorsku disertaciju *Jezična interakcija u didaktičkoj sredini* obranila je 1988. godine.

Od studenoga 1981. radi u zvanju predavača za metodiku nastave francuskoga jezika. Već u tome razdoblju njezina bibliografija obuhvaća 11 naslova stručnih radova, 17 jedinica udžbeničke literature te brojne prijevode, recenzije i testove za ispitivanje znanja učenika osnovnoga i srednjošk-

skoga obrazovanja. Do 1984. godine ima već 19 godina nastavničkoga iskustva i cijenjena je kao izvrstan nastavnik francuskoga jezika i kao vrhunski stručnjak za metodiku nastave francuskoga jezika. Nesumnjivo je već u tome ranom razdoblju svojega djelovanja zacrtala smjernice svojih istraživanja, a temeljit uvid u procese učenja i poučavanja stranih jezika učinio ju je vrlo rano pouzdanim osloncem i nezaobilaznim sugovornikom mnogim nacionalnim i međunarodnim stručnim tijelima.

Krajem 1987. izabrana je za nastavnika za metodiku francuskoga jezika na Odsjeku za romanistiku, gdje je zapažen njezin predani nastavnički rad i plodna stručna aktivnost. Vrlo stručno i pedagoški primjerno obavlja svoj znanstveni i nastavni rad u koji uključuje spoznaje iz recentnih istraživanja s područja glotodidaktike. U lipnju 1988. pri Matičnoj komisiji za područje filologije izabrana je u znanstvenoistraživačko zvanje znanstvenoga suradnika za znanstveno područje filologije, znanstvena disciplina Metodika francuskog jezika. U zvanje docenta izabrana je 1989., a u zvanje izvanrednoga profesora 1995. godine.

Godine 2001. izabrana je u zvanje redovitoga profesora. Otada pa do 2007. objavila je jednu knjigu, cijeli niz znanstvenih i stručnih članaka i čak pet udžbenika francuskoga jezika (u suradnji). Na skupovima o nastavi stranih jezika održala je tridesetak izlaganja u Hrvatskoj i inozemstvu. Svojim bogatim znanstvenim, nastavnim i stručnim radom s jedne strane uvodi nove teme u istraživanja i nastavu, a s druge strane potiče kolege na uključivanje u međunarodne projektne aktivnosti, što rezultira mnogim plodnim suradnjama i snažnom afirmacijom hrvatskih glotodidaktičkih istraživanja.

Od 2005. godine redovita je profesorica u trajnome zvanju, a 2007. prodljuje joj se radni odnos radi nastavka plodnoga istraživačkoga i nastavnoga djelovanja. I nakon umirovljenja profesorica Vrhovac aktivno djeluje izvodeći nastavu iz nekoliko kolegija *Učenje francuskoga jezika u ranoj školskoj dobi*, *Mjerenje lingvističke i komunikacijske kompetencije* i *Razredni diskurs*.

Iznimno bogatu djelatnost profesorice Vrhovac teško je obuhvatiti u ovome kratkom prikazu, stoga ćemo pokušati ocrtati najvažnije dimenzije njezina znanstveno-istraživačkoga, nastavnoga i stručnoga djelovanja.

Sam početak njezina **istraživačkoga rada** obilježavaju radovi o novijim pristupima učenju jezika, o vještinama čitanja i pisanja kao i o opisima razredne interakcije. Kasnije će tim temama dodati brojne, često neistražene fenomene u procesu usvajanja, učenja i poučavanja jezika, ali će istodobno biti predvodnica novih inicijativa u istraživanjima, osobito u području implementacije načela iz europskih referentnih dokumenata za učenje i pou-

čavanje jezika u hrvatski obrazovni sustav, poglavito Zajedničkoga europskog referentnog okvira za jezike (ZERO) i Europskoga jezičnog portfolija (EJP).

U magisteriju znanosti (1980.) bavi se gramatičkim opisom u gramatikama i priručnicima francuskoga jezika objavljenima u Hrvatskoj do 1940. Proučava gramatike triju autora: Adamovića, Grdenića i Skoka te analizira njihov gramatički opis. Time želi utvrditi u kojoj se mjeri gramatički opisi naslanjaju na pojedine lingvističke koncepcije te kako se ti opisi mogu rabiti u nastavi francuskoga jezika. Svojim radom daje novu glotodidaktičku perspektivu gramatikama triju hrvatskih autora i naglašava njihovu pedagošku vrijednost.

U doktorskoj disertaciji *Jezična interakcija u didaktičkoj sredini* (1988.) iscrpno analizira govorno ponašanje u didaktičkoj sredini i funkcioniranje komunikacije na satu stranoga jezika, posebno francuskoga. Istraživanjem interakcija snimljenih u razrednoj sredini, metodama kvantitativne i kvalitativne analize iscrpno prikazuje oblike i sadržaj komunikacije na satima francuskoga jezika, posebno ističući uloge nastavnika i učenika. Analizom želi utvrditi razlike između komunikacije u razrednoj sredini i izvorne komunikacije u prirodnoj sredini. Svojim analizama proširuje znanstveni pravac analize diskursa na područje glotodidaktike, utire put daljnjim istraživanjima o objektivnome praćenju različitih oblika komunikacije u razrednoj sredini, pružajući solidan metodološki oslonac.

Ta su istraživanja okrunjena monografijom *Govorna komunikacija i interakcija na satu stranoga jezika* (Naklada Ljevak, 2001.). Sveobuhvatna je to studija profesorice Vrhovac o komunikaciji i interakcijama u razrednoj sredini, o razrednome govoru u nastavi stranih jezika te osobito o jezičnim razmjenama na satu francuskoga kao stranoga jezika. Na temelju analize korpusa verbalnih interakcija (prikupljenih i snimljenih na satima stranih jezika) opisuje uloge sudionika u didaktičkoj sredini i obilježja njihova govora, a pojave uočene u kompleksnim vertikalnim i horizontalnim interakcijama sudionika promatra ponajprije iz očista primijenjene lingvistike i glotodidaktike, ističući i utjecaje drugih disciplina, psihologije (individualni čimbenici, motivacija) ili sociologije (interakcija, društveni kontekst). Razlikuje predvidljive (npr. školske ili razredne rutine ili ustaljeni postupci) i manje predvidljive dijelove razrednoga dijaloga te naznačuje stupanj učenikove samostalnosti. Bogato oprimjerena kraćim reprezentativnim isječcima razrednih dijaloga, ova je knjiga s godinama postala temeljna literatura za studente nastavničkih smjerova neofiloloških studija, a o temama razrednoga diskursa izrađen je i lijep broj diplomskih studentskih radova.

Uz razredni diskurs i u tom okviru nastavnikovu i učenikovu ulogu, profesorica Vrhovac istraživala je i objavila brojne studije u području samostalnosti učenika, osobito o stavovima učenika (o samovrjednovanju, o dvojezičnoj nastavi), potom o učenicima kao samostalnim čitačima, o odnosu jezične svjesnosti i gramatičke kompetencije. Istražuje o poučavanju i učenju leksika na satu stranoga jezika te o čitanju priča na satu stranoga jezika. Predmet njezina znanstvenoga interesa također su i kompetencije dobrog učitelja stranoga jezika, ali i višejezičnost u srednjoškolskom obrazovanju. Raspravlja i o implikacijama dokumenata Vijeća Europe za učenje i poučavanje jezika i u tom kontekstu o učenikovo samostalnosti.

Djeluje i kao vrlo plodan ocjenitelj, već vrlo rano za udžbenike francuskoga jezika za hotelijersko-turističku struku (Bubanj, 1983) i za pravnike (Gačić, 1984). Recenzira i djelo E. Petrović *Priručnik za studente stranih jezika na nastavničkim fakultetima* (Školska knjiga, 1987).

Izradba udžbenika za učenje francuskoga jezika jedna je od vrlo važnih i plodnih dimenzija rada profesorice Vrhovac. Toj kreativnoj i odgovornoj zadaći posvetila se već u ranim fazama svojega nastavničkoga djelovanja. Njezino živo zanimanje za nastavni proces, iskustvo u nastavi kao i želja da metodička načela prenese u praksu vodili su je u nastojanju da francuski jezik približi učenicima te da nastavnicima omogući kvalitetno poučavanje i metodičku potporu. Kao suradnica Školske knjige od 1974. izradila je nekoliko nizova udžbenika, radnih bilježnica i priručnika za učenje francuskoga jezika. Nakon toga, nastaju i etabliraju se izvorne metode učenja francuskoga jezika: *Parlez comme nous, Nous parlons comme vous, Réfléchis et dis-le en français, En français s'il vous plaît* (u suradnji s I. Batušić) po kojima su francuski jezik u osnovnoj i srednjoj školi godinama učili cijeli naraštaji učenika. Ti su udžbenici i danas ostali ogledan primjer inovativnosti i kreativnosti hrvatskih autora u implementaciji spoznaja s područja glotodidaktike (ali i primijenjene lingvistike, fonetike, sociologije, psihologije) u metode poučavanja jezika, kako je to još prije započeo akademik Petar Guberina ugrađujući načela audiovizualne strukturno-globalne metode u udžbenik *Voix et images de France* (1958., s Paulom Rivencom). Profesorica Vrhovac uvijek je, naime, isticala prednosti udžbenika stranih jezika hrvatskih autora budući da su oni usmjereni upravo specifičnostima jezičnoga kontakta (i kontrasta) francuskoga i hrvatskoga, za razliku od udžbenika, ili metoda široke, pa i globalne primjene, koje ne mogu (uvijek) voditi računa o prvome ili materinskome jeziku onih koji uče francuski.

Nakon uvođenja obvezatnoga učenja stranoga jezika od 1. razreda osnovne škole od šk. god. 2003./2004. sa svojim suradnicama (Željka Horvat-Vu-

kelja, Andrea-Beata Jelić, Mirella Topličanec) izrađuje udžbenik, radni priručnik, radnu bilježnicu i CD sa zvučnim zapisima lekcija, pjesmica i recitacija (*Un, deux, trois, nous voilà 1 – 4*; Školska knjiga, 2005. – 2008.). Jednako tako, surađivala je u kreiranju niza emisija za učenje francuskoga jezika u okviru programa Radiotelevizije Zagreb (u suradnji s Marinom Andrijaševićem).

Profesorica Vrhovac svoj je **nastavnički poziv** istinski živjela. U svojem nastavnom djelovanju trudila se izgraditi mlade nastavnike koji će prije svega voljeti svoj poziv i obavljati svoj posao nastavnika kompetentno i odgovorno. Velike su njezine zasluge za koncepciju i kvalitetnu provedbu inicijalne izobrazbe nastavnika stranih jezika, poglavito francuskoga. Od samih je početaka skrbrila o cjelovitoj organizaciji metodičke nastave, suvereno vodeći teorijski dio nastave, ali vrlo predano i praktični dio nastave – hospitacije u osnovnim i srednjim školama, što je za studente desetljećima značilo ulazak u pedagoški rad i prvi susret s ulogom nastavnika. Profesorica se aktivno zalagala i za osnaženje metodičkoga dijela nastave u drugim romanskim i neofilološkim studijima. Kao članica fakultetskih tijela, dala je velik doprinos koncepciji zajedničkih modula za sve nastavničke studije.

Od samih početaka bila je uključena u organizaciju PDS Glotodidaktike (od 1986. sudjeluje na seminarima iz metodike nastave stranih jezika), a time i formiranje mladih znanstvenika i stručnjaka glotodidaktičara. Od 1988. do ožujka 2003. bila je voditeljicom, a nakon toga zamjenicom voditeljice studija. Kao nastavnica na tom je studiju od početka vodila dio teoretske nastave za sve studente, izvodila je nastavu na osam temeljnih kolegija: *Proces učenja/usvajanja stranog jezika*, *Jezik i komunikacija*, *Govorna komunikacija i interakcija u didaktičkoj sredini*, *Komunikacijske strategije*, *Uloga igre u razvijanju komunikacije i kreativnosti u nastavi stranoga jezika*, *Samostalnost u učenju*, *Komunikacijske strategije pri ranom učenju*, *Kulturološki elementi u ranom učenju stranog jezika*. Intenzivno je radila na koncepciji dvaju novih poslijediplomskih studija glotodidaktike, specijalističkoga i doktorskoga (prijedlozi studija dovršeni u ljeto 2005).

U području istraživanja o profilu nastavnika stranih jezika, kao predstavnica Filozofskoga fakulteta za nastavu francuskoga jezika sudjeluje u trogodišnjem projektu *Tempus: Rano učenje stranih jezika: obrazovanje nastavnika*. Na projektu, uz Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, sudjeluju i predstavnici triju europskih sveučilišta – URFM Orléans-Tours, Hope University Liverpool, Potsdam Universität. Spoznaje iz toga projekta i danas su ostale referentnom točkom u izgradnji kompleksnoga profila nastavnika stranih jezika i očuvanju svih specifičnosti toga zvanja.

Kao neumoran promicatelj višejezičnosti, i sama je aktivno vladala nizom jezika – francuskim, engleskim, njemačkim i talijanskim. Stoga je i mogla obavljati niz aktivnosti i dužnosti u vezi s organizacijom i poboljšanjima nastave stranih jezika u tijelima Sveučilišta u Zagrebu i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, kao i u nacionalnim i međunarodnim znanstvenim programima i projektima.

Tako od 1970. redovito surađuje s republičkim Zavodom za prosvjetno-pedagošku službu, kada izrađuje niz testova za ispitivanje znanja učenika osnovnoga i srednjoškolskoga obrazovanja, kao i radne materijale kao dopunu udžbenicima za nastavu francuskoga jezika u srednjim školama. Od 1969. sudjeluje u organizaciji i provjeri znanja učenika na školskim, republičkim i saveznim natjecanjima učenika u francuskome jeziku. Od 1969. do 1981. bila je i vrlo uspješna mentorica studentima.

Od 1966. do 1986. aktivno sudjeluje kao slušatelj ili predavač na **seminarima i savjetovanjima za nastavnike francuskoga jezika** u okviru njihove trajne izobrazbe. Kao predavač, tijekom tih seminara izlaže o tada aktualnim temama ovladavanja vještinama čitanja i pisanja, opisu i praćenju razredne interakcije kao i o uporabi filma u nastavi (pet predavanja, šk. god. 1982./83.), potom o uporabi izvornih materijala u nastavi, o samostalnemu učenju i razrednome govoru (dva predavanja, šk. god. 1983./84.).

Impresivan je broj izlaganja koje je održala za nastavnike francuskoga jezika: primjerice, u kratkom razdoblju, od 1984. do 1986., održava čak 10 seminara za nastavnike francuskoga jezika (Zagreb, Split, Crikvenica), a izlaže o gramatičkim sadržajima u udžbenicima, testiranju, vrjednovanju i samovrjednovanju u stranom jeziku, razvijanju vještine čitanja na izvornim materijalima, o elementima civilizacije u nastavi, o uporabi televizije u nastavi. Od uvođenja obvezatnoga učenja stranoga jezika u ranoj školskoj dobi, ali i uvođenjem europskih referentnih dokumenata, i dalje aktivno sudjeluje u stručnim usavršavanjima nastavnika francuskoga i drugih stranih jezika pa i klasičnih jezika. Predaje o jezičnoj svjesnosti i gramatičkom znanju (2003.), o vještini pisanja i o višejezičnosti (2004.), o Europskome jezičnom portfoliju (2004., Split), o sastavnicama didaktičke sredine (za nastavnike klasičnih jezika, 2004.), o izradi suvremenih didaktičkih materijala (pedagoška tribina Čakovec, 2005.). O književnome tekstu u nastavi francuskoga jezika izlaže u Koprivnici 2006. godine, a o materijalima Vijeća Europe i njihovoj povezanosti sa sadržajima u udžbenicima francuskoga jezika izlaže iste godine u Zagrebu. O europskim dokumentima predaje na tribini Društva klasičara u Zagrebu 2007. godine, a iste godine izlaže o ZEROJ-u i EJP-u na skupu voditelja županijskih vijeća stranih jezika u Zagrebu.

Profesorica Vrhovac aktivno je pratila **razvoj i razradu ideja Vijeća Europe**, osobito rad na dvama referentnim didaktičkim materijalima: *Zajedničkome europskom referentnom okviru za jezike: učenje, poučavanje, vrednovanje* (ZEROJ), namijenjenom stručnjacima, i *Europskome jezičnom portfoliju* (EJP), osobnome dokumentu svakoga korisnika (učenika) jezika. Kontinuirano je potom radila na razvoju i primjeni tih dvaju dokumenata u hrvatskome kontekstu. Svoje ideje razrađuje u znanstvenim i stručnim radovima u tome razdoblju, istodobno radeći u nacionalnim relevantnim tijelima te osmišljavajući nove znanstvene projekte.

Aktivno je sudjelovala u radu ekspertne skupine s profesorom Josipom Silićem i profesorom Vladimirom Ivirom na doradi prijevoda ZEROJ-a od svibnja do listopada 2004. godine. U lipnju 2004. sudjelovala je kao predstavnica Republike Hrvatske u Strasbourgu, pri Vijeću Europe, na međunarodnoj konferenciji o vrjednovanju znanja i usklađivanju kriterija sukladno razinama jezične kompetencije prihvaćenima u ZEROJ-u. Od rujna 2004. do srpnja 2005. sudjelovala je kao članica nacionalnoga odbora pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa za izradbu EJP-a, gdje je njezin doprinos bio ključan. Također je vodila skupinu teoretičara i praktičara prilikom izradbe hrvatskoga jezičnog portfolija za mlade učenike (od 8 do 10 godina) uključene u nastavu stranih jezika od II. do IV. razreda osnovne škole.

Vrlo aktivno djeluje na promociji i implementaciji dokumenata Vijeća Europe u hrvatskome kontekstu: sudjeluje na tribinama Školske knjige 2005. o ZEROJ-u te 2006. o EJP-u kao instrumentu za promicanje višejezičnosti. Izlaže i na skupovima SLA u Dubrovniku o samovrednovanju u ranom učenju (2005.). O europskim dokumentima za učenje i poučavanje jezika govori i na Sveučilištu Sorbonne (2006.), iste godine izlaže o EJP-u i učenikovu identitetu (Split, 2006.), dok o interkulturalnosti u učenju pomoću interneta izlaže u Compiègneu (2007.).

Valja spomenuti i da je profesorica Vrhovac od jeseni 1989. do jeseni 1993. obavljala dužnost predsjednice Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku (HDPL), a od 1977. do 1987. bila je članicom Uređivačkoga odbora časopisa *Strani jezici*. Za iznimne zasluge u promicanju francuskoga jezika i kulture u ljeto 1997. dodijeljeno joj je u ime predsjednika Francuske Republike Odličje viteza Legije časti.

Nakon umirovljenja istraživački je i dalje vrlo aktivna vodeći projekt *Razvijanje učenikove samostalnosti uz pomoć Europskoga jezičnog portfolija*. Cilj je istraživanja bio utvrditi je li razvijena samostalnost učenika na osnovnoškolskoj razini na satu stranoga jezika, jesu li nastavnici i učenici upoznati sa suvremenim materijalima ZEROJ i EJP i jesu li ih spremni rabiti (ta-

kav rad zahtijeva od učenika samopromatranje, samovrjednovanje znanja i vještina na lingvističkoj, komunikacijskoj i interkulturnoj razini), u kojoj su mjeri učenici svjesni da postoje veze među jezicima te da se učenje drugoga, trećega ili bilo kojega stranog jezika u nekim segmentima temelji na poznavanju prvoga stranog jezika te dokazati kako treba osvijestiti postojanje veza među jezicima pri poučavanju/učenju dvaju i više stranih jezika i kako znanja u jednom jeziku mogu pridonijeti boljem ili lakšem učenju drugoga ili trećega jezika. Kao rezultat projekta objavljene su dvije monografije: *Introduire le Portfolio européen dans des classes croates et françaises de langues étrangères: expériences des enseignants et activités avec des apprenants de 8 à 14 ans / Introducing the European Language Portfolio in the Croatian and French foreign language classroom: teachers' experiences and classroom activities with 8 to 14 years olds* (Zagreb, 2010) i *Introducing the European Language Portfolio into Croatian and French Language Classrooms: From Language Use to Language Awareness / Introduire le Portfolio européen des langues dans les classes croates et françaises de langues étrangères : de l'usage de la langue à la conscience linguistique* (Zagreb, 2012).

Nedugo nakon dovršetka toga projekta, profesorica Vrhovac priprema drugo izdanje priručnika o učenju stranih jezika u osnovnoj školi. Priručnik *Izazovi učenja stranoga jezika u osnovnoj školi* (Naklada Ljevak, 2019.) obnovljeno je i dopunjeno izdanje priručnika *Strani jezik u osnovnoj školi* objavljenoga 1999. godine. Priručnik je nastao kao plod iskustava stečenih tijekom rada na znanstvenom projektu Ministarstva obrazovanja, znanosti i sporta *Istraživanje procesa učenja i usvajanja stranih jezika u osnovnoj školi* (1991. – 2001.). Naime, zbog široka obuhvata nastave stranih jezika u osnovnoj školi osjetila se potreba za dobrim priručnikom koji bi obuhvatio i teorijske rasprave i praktična iskustva iz nastave. Stoga ovaj priručnik zadržava u prvotnome obliku (iz 1999. god.) aktualne i relevantne teme za nastavu stranoga jezika, a dodani su noviji tekstovi o višejezičnosti, refleksivnome pristupu, strategijama, učenikovoj samostalnosti i ulozi pokreta u nastavi stranoga jezika. Dodano je i poglavlje „Suvremena tehnologija u nastavi jezika“ s obzirom na činjenicu da neki novi alati predstavljaju nezaobilazna sredstva u nastavi stranoga jezika. U svakome poglavlju, kao i u prvom izdanju, navedeni su primjeri iz nastavne prakse i razrednoga života.

Gotovo donedavno, profesorica Vrhovac radila je i na netom objavljenome *Hrvatsko-francuskome rječniku školskoga jezika* (Hrvatsko filološko društvo, Biblioteka Kroatina, lipanj 2023., mrežno izdanje), u suautorstvu s M. Lütze-Miculinić, u kojem poučavatelji francuskoga mogu pronaći prijevode, tumačenja i primjere riječi svojstvenih školskom jeziku. Prvi je to

hrvatsko-francuski leksikografski priručnik školskoga jezika namijenjen svima onima koji traže francuske jednakovrijednice za hrvatske izraze koji se rabe u različitim situacijama školskoga života, počevši od komunikacije koja se odvija na nastavi i koja je u funkciji postizanja ciljeva poučavanja i učenja, sve do ustaljene svakodnevne komunikacije u školskome prostoru. I ovim priručnikom profesorica Vrhovac dodatno je afirmirala francuski jezik kao jezik nastave i kao jezik razredne sredine. Za to se uostalom osobito zauzimala od samih početaka svojega znanstvenoga djelovanja jer su među prvim temama koje je obrađivala bio upravo razredni diskurs, razredne interakcije i njihova kvantitativna i kvalitativna analiza.

Profesorica Vrhovac neizmjereno je voljela svoje studente i budno od početka pazila na to da oni svoje nastavničko zvanje iznad svega shvate kao poziv i kao povlasticu. Profesor stranih jezika za nju je bio posvećeni poziv koji traži trajni angažman, upornost i dosljednost. Rigorozna u pristupu, zahtjevana u očekivanjima, nepopustljiva i stroga u ocjeni, s jedinim ciljem izgradnje integralnih i široko obrazovanih mladih nastavnika. Istinski *formateur des formateurs*. U istraživanjima temeljita i precizna, širokih obzora, živo zainteresirana za razrednu sredinu, trajno dosljedna u želji da poveže teorijske spoznaje s nastavnom praksom. Kreativna i inovativna, sa znanstvenom radoznalošću otkrivala je dotad neistražene fenomene u nastavi stranih jezika, u prvom redu francuskoga. Prema kolegama, osobito mlađima, uvijek poticajna i motivirajuća, željna suradnje i rada u timu, bila je voditelj i mentor koji nesebično daje svega sebe.

Pod njezinim mentorstvom izrasli su mnogi znanstvenici i stručnjaci glotodidaktičari, a rasponom tema i temeljitošću pristupa mlade znanstvenike oduvijek je poticala na širinu i cjelovitost u pristupu, na kreativnost i odgovornost u radu. Njezini studenti francuskoga jezika, priznati nastavnici, već generacijama poučavaju francuski jezik i kulturu u školama. Iznimno posvećeno, profesorica Vrhovac je uvijek naglašavala važnost povezivanja teorije i prakse i podsjećala na neodvojivost metodike nastave od nastavne prakse u školama, u autentičnoj razrednoj sredini, istinskom izvorištu novih spoznaja. Vođena iskustvom i rezultatima projekta ranoga učenja stranih jezika iz 90-ih godina, u svim je svojim javnim nastupima i inicijativama – vrlo često na sastancima s ravnateljima pa i na roditeljskim sastancima u školama – inzistirala na potrebi uvođenja francuskoga jezika već u vrtićkoj dobi, u osnovnim i srednjim školama. Mnogo je puta neumorno pri nadležnim državnim obrazovnim tijelima predvodila inicijative da se u nastavu uvede drugi obvezni strani jezik. Na tu potrebu i društvenu obvezu ustrajno je i do samoga kraja podsjećala sve odgovorne. Nije se mirila s koncepcijom

obrazovanja u kojem nema mjesta za sve jezike, osobito francuski. Inzistirala je na mnogim instancijama – obrazovnim, lokalnim, akademskim i državnim – da jezična raznolikost i višejezičnost budu polazište u radu na jezičnoj politici. Takvu viziju obrazovanja u jezicima i za jezike, viziju učenika koji će u obveznome obrazovanju i u javnome školstvu moći ovladati dvama stranim jezicima ostavlja nam u trajan zalog.

Profesorica Vrhovac na svojem je dugom profesionalnom putu dala izniman doprinos prije svega svojem Odsjeku za romanistiku, Filozofskom fakultetu, Sveučilištu u Zagrebu te bez ikakve sumnje hrvatskoj akademskoj zajednici i hrvatskomu društvu u cjelini. Kao članica „glotodidaktičke plejade“ Filozofskoga fakulteta, uz profesoricu Mirjanu Vilke, obilježila je cijelu jednu epohu snažnih neofiloloških studija na Filozofskome fakultetu. Odsjek za romanistiku uvijek će joj biti zahvalan jer ga je pozicionirala među najuglednije i najdosljednije promicatelje glotodidaktičke discipline, čime je ostavila dubok trag u njegovoj povijesti. Taj će trag bez sumnje ostati zauvijek urezan i u povijest Filozofskoga fakulteta i Sveučilišta u Zagrebu.

Ivana Franić
ifranic1@ffzg.unizg.hr
Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet